

Кенгеш

Юрий КОКОВ:

Наркотикле бла кюрешген бир аманлыкчы къауумну ачыкълагъан иги тюйюмюню, бир тюрю хайыр бермеген мингле бла рейдле бардыргъандан эсе

КъМР-ни Башчысы Юрий Кокков республиканы Наркотиклеге къажуа комиссиясыны быйыл ахыр жыйылыуун бардыргъанды. Аны ишине федерал инспектор Владимир Плущенко, КъМР-ни Парламентини Председатели Татьяна Егорова, КъМР-ни премьер-министри Мусукланы Алий, сюд, къч структураланы эмда право нызамны сакълау органланы башчылары да къатышхандыла. КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары – саулукъ сакълау министри Ирма Шетованы, КъМР-де ич ишлени министри Игорь Ромашкинни, РФ-ни КъМР-де УФСКН-сыны таматасы Олег Сокуровну докладларына тынгылагъандан сора, КъМР-ни Башчысы ведомстволаны араларында байламлыкъланы, наркотикле бла байламлы халны игилендириуге деп белюннген ача къалай къоратылгъанына контрольно къюлендириуге кереклисин

айырып айтханды. Шёндюню хал деп чертгенди республиканы оно учусу, тийишли министрстволардан бла ведомстволардан комплекс мадарла этиунно излейди. Къабарты-Малкъаргъа уа ол бютонда магъаналы болгъанын эсге алыуу бла къургъакъ, ишекли тарихлени бир жанында къоюп, ишни керти болумуна эс бурургъа, анга кёре амалла излерге кереклисин чертилгенди. -Наркотикле бла кюрешген бир аманлыкчы къауумну ачыкълагъан игиди, бир тюрю хайыр бермеген мингле бла рейдле бардыргъандан эсе, - дегенди Кокков. Жыйылыуда Наркотиклеге къажуа комиссияны 2016 жылда ишине планы да къабыл кёрюлгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну пресс-службасы.

З.Х.Тлостановха «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы юристи» деген ат атауну юсонден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Законлыкуну бла право нызамны къюлендириуге уллу къыйын салгъаны эмда кеп жылланы ахшы ишлегени ючюн **Тлостанов Залим Хаэритовичге** - Нальчик шахарны прокуроруна - «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы юристи» деген ат атаргъа. **Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ** Нальчик шахар, 2015 жыл, 28 декабрь, №191-УГ

Байрам

Къабарты-Малкъарны ара шахарында регионда бек уллу билим беруу ара-Чыгъармачылыкчыны «Кюн шахар» деген сабий академиясы - къууанчы халда ачылгъанды. Анга аталган жыйылыууга Россей Федерацияны билим беруу эмда илму министри **Дмитрий Ливанов**, РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ регионда толу эркинликке келечисини орунбасары **Валерий Попков**, Правосудияны россейли къырал университетини ректору **Валентин Ершов**, РФ-ни Федерал Жыйылыууну Къабарты-Малкъардан келечилери, КъМР-ни Парламентини бла Правительствосуну башчылары, федерал къырал структураланы уллу жамауат организациаланы келечилери къатышхандыла. Араны иелери - республиканы битеу шахарларындан бла районларындан келген сабийле, ала уа минген артыкъ болгъандыла, арабзда чатырла къурагъандыла. Алада уа

«Кюн шахар» деген сабий академия - жаш фахмуланы ёсдюрюуну аламант къаласы

школчуланы бир-бирлери къумачны юсюне миллет накъышла сала, башчалары юзмеден сурат ишлей, ючюнчолери да темир, пластик, минчакъла бла да омакъ затла эте эдиле. Къонакъла Юрий Кокков бла бирге хар чатырны ичине кирип, сабийле, аланы юйретген устаза бла да ушакъ этип, чыгъа эдиле. Лескен районну келечилери уа Дмитрий Ливановха агъачны юсюнде ишленген суратны саугъагъа бергенди. Бахсанчыла да къонакъланы къуру къоймагъандыла. Къызчыкъла минчакъладан ишленген назы терекчик эмда гол бла саугъалагъандыла. Элбрусчула уа къолдан ишленген экология жауу жолукуну макетин кёргозгенди. КъМР-де Альпинизмден федерацияны таматасы Елмезланы Абдул-Халим а къуручулаула деп чыгъарылган лыжаланы кёргозгенди, ала тау-лыжа спортдан чемпионланы хазырлагъанларын да билдиргенди. Ахыры 2-чи бетдеди.

Къууанчы жумуш

Европада эм бийик канат жол Элбрусдагы

Озгъан ыйх кюн Элбрусда канат жолну «Мир» станциядан «Гара-Башына» элтген ючюнчю кесеги ишлеп башлагъанды. Аны къууанчы ачылыууна РФ-ни Шимал Кавказны ишлери жаны бла министри **Лев Кузнецов**, КъМР-ни Башчысы **Юрий Кокков**, Россейни билим беруу эм илму министри **Дмитрий Ливанов**, «Курорты Северного Кавказа» ОАО-ну генеральный директору **Олег Горчев** къатышхандыла. Жыйылгъанланы алгъышлай, Лев Кузнецов лыжалалада учуну кезиону бу аламант ишден башланганын чертгенди. «Европада мындан бийик канат жол жокъду, - дегенди

уукълукуну бютонда кеп адам сезерикди». Дмитрий Ливанов а къыралык бызда тау-лыжа спортну сюйгенлеге быллай онгла къурагъанларын бек иги шартха санагъанды. «Мында лыжалалагъа, сноубордха юйренирге сюйгенлеге деп сабий спорт школ да ачарга керекди. Анда уа жаланда бу регионда, бу республикада жашагъанла угъай да, Россейни кеп башха жерлеринден келип, учуп, зауукълук табарча онгла къурагъа тийишлиди», - дегенди. Трассаланы качестволарын ол кюн курортда солургъа, учаргъа келген лыжачыла бла бирге

Къабарты-Малкъарны уа аны кёргозгенде энци онглары бардыла. Биз курортну халкъла аралы даражагъа жетдирир ючюн, инфраструктураны да айнаы барыргъа керекбиз», - дегенди. Туристлеге деп ол кюн Азау талада тау лыжаланы бла сноубордну кереклерини уллу прокатын, спорт кийимлени тюкенин эмда сервис араны да ачхандыла. Къонакълагъа Май районну «Терчанка» ансамбли, Лескен районну эр кишилден къурагъан хор, Элбрус районну Маданият юйюню

художестволу коллективлерини къауумлары жырлап, төспеп да сууукъ кюнде къонакъланы жылтхандыла. Андан сора да, кеп тюрюлю-тюрюлю конкурсла эмда спорт эришуле да къурагъандыла, хорлагъанлагъа уа спонсорла багъалы саугъала да бергенди. Ингирикде сагъат бешде уа лазерный шоу эмда «D» диджейни къатышыуу бла автопати болгъанды. **ХОЛАЛАНЫ Марзият. Суратланы автор алгъанды.**

Эсгертиу халда.

Жангы канат жол бир сагъатха 750 адамны 3842 метр бийикликке кётюрюлукю. Аны узунлугу 1675 метрди. Келир заманда аны къоно бютон ёсерикди, бир сагъатны ичинде 1500 минг адамны ташырыкъды. «Курорты Северного Кавказа» акционер общество Минги тауну тийресин айнаытугъа озуп баргъан жылда бир миллиард сомдан артыкъ бёлгенди. Управляющий компанияны инвестиция планларына тийишлиликде 2020 жылгъа дери курортну андан ары айнаытугъа дагъыда алты миллиард сомдан артыкъ берилликди. Жангы канат жолла ишленирдикде, лыжалалада бла сноубордда учарча къошакъ трассала жарашдырылкъдыла. Ала къоркъуусуз болурча мадарла да этилгенди.

ол. Аны къурулушчула, къыйын хауа, табийгъат болумлагъа да къарамай, бир жылны ичинде ишленгенди. Ол Кавказны биллир, андан да иги таныр ючюн этилген дагъыда бир кошумчулугубузду. Бек башы уа – энди мында за-

федерал министр Лев Кузнецов да сынагъанды. КъМР-ни Башчысы Юрий Кокков а сервисни да даражасын бийикге кётюрюге кереклисини юсонден белгилеп айтханды. «Кавказлы къонакъ-байлыкчыны төреси ёчюлмегенди.

Парламент

«Республиканы келир кюню, хар сфераны айныуу да сизни къармашыуугъуз бла байламлыды»

Тюнене КъМР-ни Парламентинде къууанчы жыйылыуу болгъанды. Республиканы экономикасында, билим берууде, культурада, право нызамны сакълауда, сюд органлада, спортда ишлеген 42 адам РФ-ни Федерал Жыйылыууну Федерация Советини эмда КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамоталары бла саугъалангандыла.

Тюбеиунно ача, спикер **Татьяна Егорова** Сыйлы грамота законла чыгъарыуу органны баш саугъасы болгъанын эмда ол бийик жетишимле ючюн берилгенин чертгенди. «Республиканы келир кюню, хар сфераны айныуу да сизни ишигиз бла байламлыды. Бу залда тюрюлю-тюрюлю сфералада ишленген, жашаууга кез къарамлары башха-башха адамла жыйылгъандыла. Алай сизни барыгъ-

изны да бир зат бирикдиреди – республика ючюн жууаллыкы. Сиз аны ишигизде кёргозтесиз. Дагъыда коллективлеригизге да ыразылыгъымы айтырыкъ эдим, сизни бюгонню жетишимизге ала аны юлюшлери да уллуду», - дегенди эмда жыйылгъанланы Жангы жылны байрамы бла алгъышлагъанды. Ызы бла саугъалау болгъанды. Россейли парламентаризмни айнытугъа салган къыйыны

эмда Къабарты-Малкъарны законларын айнытугъа этген къошумчулугу ючюн Парламентни 4-чю эм 5-чи чакъырылыуларыны депутаты – Спорт эм туризм жаны бла комитетни башчысыны экинчиси **Маккаланы Махти** РФ-ни Федерал Жыйылыууну Федерация Советини Сыйлы грамотасына тийишли кёрюлгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жокълау

Журналистле кёргенлерин жаратхандыла

«ИТАР-ТАСС» Россей къырал информ агентствосуну келечилери, фотокорреспондентле Михаил Джаридзе бла Владимир Смирнов кеп болмай Бахсан районну бусагъатда болуу бла толу шагъырейленирге келгенди. Алагъа муниципалитетни администрациясыны башчысы Хасан Сижажев тюбегенди. - Дуняда къыстау тюрленуле бола баргъан заманда жамауатны жашауунда жангы технологияла да магъаналы

жерни аладыла. Ол себепден муниципалитетни ишине юсонден билдириуле да халкъга бютон ачыкъ болургъа тийишлиди. Власть бла жамауатны арасында байламлыкчыны жюротууде, адамланы информация бла жалчытууда да журналистле ни борчлары уллуду, - дегенди Сижажев. Командировкаларыны чеклеринде къонакъла Исламей элни 4-чю номерли орта школун да жокълагъандыла. Бу окуу учрежденияны арсарсыз 21 ёмюр-

ню школуна санаргъа боллукъду. Ызы бла журналистле районда, республикада да белгиле «Агро-Ком» теплица комплексде эмда «Гедуюк» спорт арада болгъандыла. Ахырында журналистле, алагъа жарыкъ тюбегенлери ючюн Бахсан районну администрациясына ыразылыкъларын билдире, муниципалитетде эконоимика, социал эм культура бёлюмле тири айнаы баргъанларын белгилегенди.

Бизни корр.

Билдирю

2 эм 3 январьда ярмарка боллукъ туюлюду

Хурметли нальчикчиле эм къонакъла! Нальчик шахар округну жер-жерле администрациясы билдиргенге кёре, Жангы жылны байрамын белгилегуу бла байламлы Абхазия майданда солуу

кюнледе бардырылуучу сатыу – алыу ярмарка 2 – 3 январьда боллукъ туюлюду. Бу жаны бла чырмаула чыкъганлары ючюн келгинлик тилейбиз.

Жазылыуу - 2016

Эки-юч кюн къалгъанды

Багъалы шухъла!

30 декабрьде жазылыуу кампания бошалады. Сиз алыкъа «Заман» газетибизге жазылыргъа жетишалмай тура эсегиз, бир амал табыгъыз да, почтагъа атлангъыз.

2016 жылда да сизни бла сау-эсен тюбеширбиз деп ышанабыз.

Бизни индексбиз - 51532

«Кюн шахар» деген сабий академия - жаш фахмуланы ёсдюрюню аламант кьаласы

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Кьонакьла арбазда автомобиль шарчыкьны да кёргенди, Кьар аппа, Кьар кьыз бла да саламлашхандыла. Кюн чууак тийип, жылы болгьаны ючюн хар кьалайда да абаданла, сабийле да тепсеп, жырлап, келгенлени кёллери кётюре эдиле.

Юрий Коков бла Дмитрий Ливанов арбазда кьурашдырылган сахнаны кьатына жуукьлашханларынды, андан сабийле, «Хар заманда да кюн тийгенлей турсун» деген жырны айтып, тепсегендиле.

Бюгюн биз жомакьлы кьаланы эшиклерин ачабыз,- дегенди КьМР-ни Башчысы, Араны иелерин бла жыйылгьанланы алгьышлай. Чыгьармачылыкьны сабий академиясы - ол кёп жаны бла билим берген комплекси.

коммунальщиклеге, тийшли министрстволарга, жангы учрежденианы таматарларына эмда республиканы сабийлерине Жангы жылны аллында быллай аламант саугьа этер ючюн кьолларындан келгенни аймагьан адамланы барысына да ыспас этгенди.

-Белгили совет педагог Василий Сухомлинскийни: «Инсанны адеп-кылыгы ол гитче заманында кьууан сезимлерин кьайдын эмда кимден алгьанына кёре болады», - дегенине терсди деп киши да айталмас. Кьабарты-Малкьарны кьошакь билим берген системасыны бек бай тёрелери бардыла. Бирлеге ол жашауда керек болгьан хунерлик бергенди, башхалагьа, жубанчын усталыкьгьа айландырып, алгьа улуу жол ачханды.

Ол ахшы тёрелени «Кюн шахар» мын-

КьМР-ни Правительствосуну Председатели орунбасары КьМР-ни билим беруу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министри **Нина Емузова** Улуу Хорламны 70-жыллыгында аны байрамдын бардыруугьа улуу кьыйын салгьаны ючюн РФ-ни Президентини Ыспас кьагыты бла саугьалангьанын айтып, аны анга бергенди.

Жарыкь макьам эшитиле тургьанлай, сахнагьа окьууда айырмалыла, олимпиадала, спорт эришуледе, чыгьармачылыкь фестивалыла хорлагьанла кётюроледиле. Юрий Коков аланы кьолларына «Кюн шахарны» Алтын ачыкьын тутдурады.

Ызы бла республиканы Башчысы байрамны сыйлы кьонакьларын чыгьармачылыкь шахарчыкь бла шагьырей этгенди. Сегиз минг квадрат метрден артыкь жерни алгьан мекамда кьоркьуусулукьну ышангьлы мадарлары этилгендиле. От тюшенини юсюнден терк билдирген система салынганды. Газ, жылуу, ток бла да кеси-кесин жалчытырча онгла кьуралгьандыла. Сабийле жуькарча, окьурча, ауузланьрча отоулада, спорт эмда конференц-заллада жангы оборудование, мебель салынганды. Мекамны тегереги да айбатландырылгьанды. Саусуз, кьыйнуу сабийлеге да кьыйгырылгьанды, ала кьыйналмазча мадарла этилгендиле.

Республикада жашагьанладан ол кюн кёпле келген эдиле Чыгьармачылыкьны сабий академиясыны ачылыуна. Алагьа деп Кьабарты-Малкьарны бек иги жыр эмда тепсеу коллективлери аламант концерт кёргозтгендиле. Оналты метр бийиклиги болгьан эмда илмулары асыры кёпден жым-жым жылтырагьан назы терекни кьатында уа сабийле Жангы жылгы саугьала тапхандыла.

Ол кюн Кьабарты-Малкьарда жашагьанланы, кьонакьланы, «Кюн шахаргьа» жюрюп юйренирилени да арбазда орнатылгьан улуу экрандан 46-чы халкьла аралы космос станцияны борт-инженерлери Сергей Волков бла **Михаил Корниенко**, СССР-ни халкь артисти **Иосиф Кобзон**, айтхылыкь дирижёр **Юрий Темирканов**, Россейни миллет филармония оркестрини эмда «Виртуозы Москвы» деген Кьырал камера оркестрини башчысы **Владимир Спиваков**, Щукин атлы театр институтну ректору **Евгений Князев**, дагыда башхала алгьышлагьандыла.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият. Суратланы автор алгьанды.

Ары хунерли сабийле жюрюрюкюделе. Ала бла ишлерге бек иги устазла бла юйретиучюле чакьырылгьандыла. «Кюн шахар» республикада жаш фахмулула себеплик этюню магьаналы бёлюню боллукьду эмда битеу билим берген учрежденианы ишлерине себеплик этерикди.

Арагьа фахмулу сабийлени лицейи (200 жери болгьан), эрте аинууу школу, музикадан, сурат ишлеуден, хореографиядан, спортдан кьошакь билим берген ара да кирликдиле. Билим берууде хайырланылгьан робот техниканы, нано эмда IT - технологияланы регион ресурсы арасы, моделирванидан бла прикладной чыгьармачылыкьдан, компьютер технологиядан лабораторияла, жаш правоведни школу да кьуралгьандыла.

Андан сора да, «Сабий технопарк» ачаргьа да белгиленди. Ол а окьучулары эслерин естестволу илмулагьа бла инженер усталыкьлагьа бурур ючюн этиледи. Россейни Президентни Владимир Путин Федерал Жыйылыгьа Посланиясында, деп чертгенди Юрий Коков, кьошакь билим берууну системасында чыгьармачылыкь эмда спорт бла кюреширге не кьадар улуу онгла кьурагьа кереклисин белгилгенди. Сабий академияда аллай амалла бардыла. Мында педагогла да усталыкьларын ёсдораллыкьдыла. Алагьа деп мастер-классла, семинарла бардырылыкьдыла.

Юрий Коков кьурулушчулагьа, архитекторлагьа, энергетиклеге бла

дан ары бардырылыгына, аны кьой, окьутууну бла юйретиуну жангы, бютюн кьыйматлы амалларын хайырланып, жангы Кулибинлени бла Ломоносовланы, Королёвланы бла Гагаринлени, Кешоковланы бла Кьулий улуланы, Темиркановланы бла Сокуровланы, Хуштуровланы, Аккай улуланы бла Кучиналаны хазырларыгына мен бек ышанама.

КьМР-ни Башчысы Кьабарты-Малкьарны жамаутын Чыгьармачылыкь кьаланы ачылгьаны бла алгьышлагьанды, хар юйюрге Жангы жылда мамырлыкь, монглукь, ырахатлыкь тежегенди, муратларыгьызгьа жетигиз, дегенди.

Дмитрий Ливанов да бу жарыкь жылы кюн Кьабарты-Малкьарны тарыхында кьаллыгьын чертгенди. «Хар сабийни да хунерлигин, фахмусун айнытыргьа, миллет-адет тёреледе ёсдюрюрге, торлюторлю кьол усталыкьлагьа юйретирге, жангы технологияла жаны бла билим алыргьа битеу онглары болгьан аламант Ара ачылгьанды. Анычала СКФО-ну бир республикасында да жокьдула», - дегенди ол.

Федерал министр билим берууну игилендириуу бла байламлы борчланы толтуруу ючюн республиканы башчылары кьолдан келгенни аймагьанларын да чертип айтханды. Анга жюрюп юйренирилени да алгьышлагьанды.

Валерий Попков а РФ-ни Президентини СКФО-да толу эркинлик келечиси **Сергей Меликов** алгьышлау письмосун окьугьандан сора, хычыуун жумушну толтуруугьа киришгенди.

Юйрениу

Кьабарты-Малкьарны Экономиканы айнытуу министрствосуну Электрон жумушланы департаментини специалистлери бир-бир сфералада алчы сынауу бла шагьырейленир муратда 14-18 декабрьде Татарстан Республиканы профилини министрствосунда стажировканы ётгендиле.

РФ-ни Президентини 2012 жылда 7 майда чыгьарылгьан «Об основных направлениях совершенствования системы государственного управления» деген 601-чи номерли буйругьун толтуруу муратда КьМР-ни Правительствосуну бытыр биринчи январьдан бегими бла республиканы норматив-

праволу актларыны проектелине багьа бичерге кереклиси белгиленгенди. Бу жумушну тамамлау министрствону борчуна саналады. Ол кезиуден бери тийшли норматив база да жарашдырылгьанды. Эки жылны ичинде бу иш бла кюрешген бёлюм 90 чакьлы эсгертуу этгенди. Аланы экиден бири инвестицияла эмда предпринимательствогьа себеплик этиу жаны бладыла.

Алайды да, бу стажировканы кезиуунда специалистле Тадеген 601-чи номерли буйругьун толтуруу муратда КьМР-ни Правительствосуну бытыр биринчи январьдан бегими бла республиканы норматив-

Татарстандан сейир затла сезип, билип кьайтхандыла

юсюнден айтхандыла эмда сагьынылгьан ишни эсеплерин чыгьаруу, отчёт жарашдыруу жаны бла материалланы да кёргозтгендиле.

Министерствону келечилерине ол республикада эксперт совет кьалай кьуралгьаны бла да шагьырей этгендиле. Специалистле анда муниципалитетледе норматив-праволу актланы проектелине не халда багьа бичилгенине да тошонгендиле.

Эки жылны ичинде Татарстанда инвестициялагьа эмда предпринимательствогьа себеплик этиу жаны бла 26 норматив-право акт сюзюлгенди. Бу ишни кезиу-

юнде тийшли рекомендацияла да этилгендиле. Беш законопроектни уа кьабыл эттенден хайыр болмазлыкьлы чертилгенди.

Кьонакьда болгьан кезиулеринде министрствону специалистлери «КАИ-ЛАЗЕР» арада да болгьандыла. Бу предприятие А. Н. Туполев атлы техника университетни мурдорунда кьуралгьанды. Анда лазер технологияла кюрешедиле, производстволу предприятияде тийшли оборудованианы синдириуге да себеплик этедиле.

КьМР-ни Экономиканы айнытуу министрствосуну пресс-службасы.

«Республиканы келир кюню, хар сфераны айныуу да сизни кьармашыуугьуз бла байламлыгы»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Парламентни 3-чю, 4-чю, 5-чи чакьырылыуларыны депутаты - Промышленность, транспорт, связь эм жол молк жаны бла комитетни башчысы экинчиси **Адальби Тлеужевге** уа законланы айнытуугьа салгьан кьыйыны эмда бет жарыкьлы ишлегени ючюн Федерация Советни башчысыны Ырызлыкь кьагыты берилгенди.

КьМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла саугьалангьанлары арасында Парламентни 3-чю, 4-чю, 5-чи чакьырылыуларыны депутаты **Сергей Карныш**, Парламентни ишин кьурау эм финансы жаны бла жалчытуу управленианы кенгешчиси **Малкьарланы Малик** да бардыла. Ветеранланы Нальчикде шахар советини келечилери **Мария Москаль** бла **Хасан Шураунов** а граждандар обществону институтларын айнытуугьа салгьан кьыйынылары ючюн белгиленгендиле.

Энергетика, тарифле, жашау журт надзор жаны бла кьырал комитетни башчысы **Кючмезланы Тахир** эмда Каббалк-коммунэнерго предпритияны баш инженери **Гергокьланы**

Хадис да саугьалангьанлары арасындадыла. Ала Кьабарты-Малкьарны кьырал власть органдарыны ишлерини хайырлыкьларын ёсдюргенлери эмда республикада энергетика сфераны ишин игилендирилери ючюн махтаугьа тийшли болгьандыла.

Кьабарты-Малкьарны халкь кьозу Кьулийланы Кьайсынын хурметине ишленген «Кьайсынга жюз атлам» деген мемориал комплексни башламчысы **Тетууланы Хадис** да республиканы культураны айнытуугьа салгьан кьыйыны ючюн белгиленгенди. Ол, саугьаны кьурау эм финансы жаны бла жалчытуу управленианы кенгешчиси **Малкьарланы Малик** да бардыла. Ветеранланы Нальчикде шахар советини келечилери **Мария Москаль** бла **Хасан Шураунов** а граждандар обществону институтларын айнытуугьа салгьан кьыйынылары ючюн белгиленгендиле.

Дагыда ол кюн Парламентни Сыйлы грамотасы жаш тёлюню патриот ниетледе юйретиуде, республиканы экономикасын айнытууда жетишимле болдурганлагьа да берилгенди. Бахсан муниципал районну башчысы **Хасан Сижажевни** уа жержерли самоуправление органдарыны ишлерин айнытуугьа салгьан

кьыйынына багьа берилгенди. Саугьалангьанлары арасында КьМР-де профсоюз кьымылдаууну ишин игилендириуге юлюш кьошханла да бар эдиле, ол санда КьМР-ни организациаларыны профессионалдыкь сфераны биригуулерини башчысы **Фатимат Амшкова** да.

Спикерни кьолундан Парламентни баш кьырал саугьасын Валерий Коков атлы Кьабарты-Малкьар кьырал аграрный университетни управление жаны бла институтну директору **Жангоразланы Жансурат**, КьМР-ни Архив службасыны бёлюмюню таматасы **Шахманланы Анна**, Чегем районда ЗАГС-ны бёлюмюню таматасы **Аккайланы Аминат**, футболдан сабий-жаш тёлю спорт школну тренери **Кьулбайланы Марат** да алгьандыла. Ала хар бири да кесини сферасында жетишимле болдурганлары ючюн белгиленгенди.

Жыйылыну ахырында Татьяна Егоровагьа эсгертмени суратлары бла буклет бергенди. Дагыда ол кюн Парламентни Сыйлы грамотасы жаш тёлюню патриот ниетледе юйретиуде, республиканы экономикасын айнытууда жетишимле болдурганлагьа да берилгенди. Бахсан муниципал районну башчысы **Хасан Сижажевни** уа жержерли самоуправление органдарыны ишлерин айнытуугьа салгьан

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жыйылыу

Жамауат палатаны башчылыкь этерик кьаууму айырылгьанды

КьМР-ни Жамауат палатасыны ючюнчю кьауумуну биринчи пленар жыйылыуунда аны председатели бла орунбасарлары айырылгьандыла, комиссиялары кьуралгьандыла, советине кирлик членлерини атлары белгили болгьандыла.

Жыйылыуугьа КьМР-ни Башчысыны администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзиков** да кьатышханды. Алгьышлау сёзюнде ол бу орган жамауатха, саулай кьыралгьа да керек болгьанын чертгенди. «Анга республикабызны айныууна кьыйгыргьан, намыслары жюрюген адамла киредиле. Мен сизге улуу жетишимле тежейме, башламчылыкьларыгьызгьа себеплик этерге хазырма. Биз бирге ишлерге, халкьны кьыйнагьан проблемаланы кётюрюрге эмда аланы кетериге керекбиз. Бириксек, ол жумушну тамамларгьа кьолубуздан келлигине ишеклигим жокьду», - дегенди ол.

Мухамед Мартынович ол кеси, республиканы Башчысы **Юрий Коков** да палатаны председателине анга эндиге дерти таматалыкь этип тургьан,

Парламентде, кёп власть структуралада ишлеп келген **Хазратали Бердовну** кандидатурасын тийшли кёргенин айтханды. Жыйылгьанла да, бирча кьол кётюрюп, анга ырызлыкьларын билдиргендиле.

Хазратали Бердов да анга этилген ышанылукугьа тийшли болургьа кюреширгенин, мындан арысында да Кьабарты-Малкьарны айныуу ючюн кьочюн аямазлыкьтын белгилегенди.

Аны орунбасарларына уа алгьа да бу кьуллубазланы толтургьан **Атталаны Жамал** бла **Людмила Федченко** айырылгьандыла.

Битеу да сегиз комиссия кьуралгьанды: жамауатны жанында контроль этиу, жамауат экспертиза эмда право нызам (башчысы **Ануса Целоусова**); экономиканы айнытуу, предпринимательство эм жашау журт-коммунальный молк (Вла-

димир Павленко); социальный политика эм саулукугьа сакьлау (**Мухамед Шихабатов**); экология, агропродушленый комплекс эм эллени айнытуу (**Хачим Битов**); билим беруу эм илму (**Зумакьулланы Асхат**); жаш тёлю политика, спорт эм патриот ниетде юйретиу (Гуп-пойланы Тимур); маданият эм асламын информация органла (**Владимир Вороков**); граждандар обществону айнытуу, халкьла эм динле аралы байламлыкьла (**Николай Маслов**).

Ызы бла палатаны Совети да кьуралгьанды. Анга органы председатели бла орунбасарлары, комиссияланы башчылары эмда РФ-ни Жамауат палатасыны члени Заурби Нахушев киргендиле.

Жамауат палатаны келечиси **Владимир Вороков** бу орган 54 адамдан кьуралгьан, ала мында урунурукь юч жылны ичинде политика партиалагьа кьатышмазгьа, депутат ишлерин да тохтатыргьа борчул болгьанларны эсгертенди. **КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.**

Митинг

Халкь угьай, Тюркню таматалары терсдиле

Байрам кюн Нальчикде кино-театр «Родинаны» майданында «Справедливая Россия» партияны Кьабарты-Малкьарда бёлюмю тюрклюле Россейни СУ-24 аскер самолётун ургьанларына, аны бла арада бузукьлукь этилгенине атап, митинг бардыргьандыла. Жыйылыуугьа организацианы бёлюмюню председатели Владимир Кебеков, КьМР-де Терк-Малка округну кьазакьларыны атаманы Юрий Шерстобитов эм башхала кьатышхандыла.

-Багьалы нальчикчиле эм республикада жашагьанла, бюгонюкье акцияны кьурагьаныбызны сылтауу алгьаракьлада Сирияда террористле бла уруш бардыргьан Россейни самолётларындан бирин тюрклюле чачдыргьанларындыла. Ол шартны Россейни Президентни Владимир Путин сырткыбыздан ургьаннга санагьанды.

Россейни бла Тюркню араларында шухьлукь сакьлана, экономикалары да байламлыкьда айный келгендиле. Тюрклюле эл молк эмда женгил промышленностьлары чыгьаргьан продукцияларыны асламын бизни рынокда сатхандыла. Андан сора да, газны 60 проценти бусагьатда алагьа бизни кьыралдан барады. Аланы курортларында Россейден не заманда да аслам адам солугьанды. Бюгонюкьеда уа арабыз бузула турады. Ол бары да Тюркню президентни Эрдоганыны бла аны администрациясы тап онуу этмегендеринденди.

Келир заманда эки кьыралны да араларында, алгьыччю, байламлыкь кючленди деп ышанабыз, - деп билдирилгенди «Справедливая Россия» партияны республикалы бёлюмюню докладында.

-Тюрклюле Россейни аскер самолётун ургьанлары, сёзсүз, терс ишти. Эки кьыралны аралары кёп тюрклюле тургьандыла. Болсада Атаюркню кезиуунден бери шухьлукьну уа тас этмегенбиз. Президент-биз Владимир Путин айтханыча, Эрдоганыны, баям, Аллах шашдыргьан болуп! Тюрк бла Россейни араларында шухьлукь сакьланьр гьа керекди. Быллай болумлада эм алгьа халкь апчыды,- дегенди Владимир Кебеков.

МАГОМЕДЛАНЫ Сюлемен.

Россеиде 2015 жыл Адабияты жылыча бардырылганды. Ол Москвада 28 январьда А.Чеховну атын жюрюткен МХТ-да кыуанчлы халда ачылган эди. Аны мураты, борчу да жаш тѳлюню квалитетин кючлеуду. Бу проектти чеклеринде кыаллай ишле этилгенерини, не жангылыкка болганларын эм башха затланы юсюндон айтырын биз КМР-ни Жазуучуларыны союзуну правленини башчысы, поэт Беппайланы Азворну жашы Муталипден тилегенбиз.

«Ёз тилибизни багъаласакъ, адабиятыбыз да байыкъланырыкълды»

Барыбыз да билгендиктен, Муталип, быыл Адабияты жылыды. Кыалай бардырылды ол бизни республикабызда, нени белгилерге боллукъду?

Ачыкъ айтканда, бек кѳп иш этилгенди. Аланы санында КМР-ни халкъ жазуучусу, культурасыны сыйлы кыулукъчусу Гуртуланы Бертини, кыабарты литератураны мурдорун салган биринчи профессионал поэт Али Шогенчуковну, кѳп жылланы Нальчикде жашаган, РСФСР-ни культурасыны сыйлы кыулукъчусу, белгилери орус жазуучу Валентин Кузьминни юбилейлерине аталган ингирилени таукен айтыргъа боллукъду. Бу адамланы энчи ана тиллеринде бла саулай республиканы адабиятыны айнууунда, жангы ызынаны кыуалыуунда, суратлау сѳзюню кючленуунде кыйынлары уллуду.

Да, бютонда адабият, анга шѳндюго болумлада тийишлисича айныргъа кыйламыды. Бирси республика бла байламлыкъ не халдады шѳндюго?

Алгыраакъда Дагыстанда жыл сайын бардырылган «Акъ зурнука» деген Халкъла аралы фестивалыга Джамбулат Кошубаев бла барып кѳлгенди. Кѳп болмай адабиятыбызда белгилери адамларыбыз Гуртуланы Салих бла Гадийланы Ибрагим Кыалмукъ Республикада кыонакыда болгандыла. Анда фестивалыны бек жаратып кыайтхандыла.

Бу кюнде Нальчикге Татарстанны Жазуучуларыны союзуну башчысы Рафис Курбанов келген эди. Ол былыр Зумакуланы Танзиляны, Зубер Тагазитовну юбилей ингирилени да кыайтханды. Мени китабыны татар тилге кѳчюрюп басмалагъанына да бек ыразымы.

Рафис бизге шѳндю да кыуру кыол бла кѳлмѳген эди. Бу адамны уллу иш этгенин чертирге керекбиз. Ол кыарачайлы (8 адам) бла малкыарлы постлени (11 адам) назмуларын татар тилге кѳчюрюп басмалаган китабын келтиргенди. Ол уллу тыйол эсе да, анга кыарачай-малкыар поэзияны татар тилде антологиясы деге окуна эркинбиз. Нек десеиз быллай жыйымдыкъланы магъаналары кѳндѳ. Аланы окуй, кыайсы бирибиз да бирси халкъланы миллет адабиятларыны кыалай айныгъанын, кыайсы жолну, литератураны ызын сайлагъанын, суратлау сѳзюню кыалай хайырлана билгенин, дагыда кѳп затланы кесибизге ачыкъ этебиз.

Кѳчюрмечилик кыйын да, жууалды да ишди. Аны себепли татарлы кыалам кыарындашыбызга дагыда бир кере ыразылыгыбызны билдиреми. Сагынылган китапны презентациясын да бардырган эдик кѳп болмай Жашил театрда ачылган адабият салонда.

Бусагытта тилманчла жетишмейдиле, энди жазып тебирегенлеге бир болушлукъ этилмейди деген жарсыуаны эшите турабыз. Ол жаны бла кыаллай иш бардырылды?

Келе турган жылда Москвада Максим Горький атлы Адабият инсти-

тутда кѳчюрмечиликге окутхан курс ачыллыкъды. Ары бизден да адамла тюселе, бек сюерик эдим. Сергей Филатовну Интеллектуал программа-ла фонду конкурс кыурап, анда фахмуларын ачыкъланганла жиберилликдиле сагынылган вузга окургъа.

Энди жазып тебирегенлеге да кыайгырыргъа керекбиз. «Заман» газетибизни, «Минги-Тау» журналыбызны беттеринде аланы тизгинлери басмаланадыла. Болсада школлада адабиятха, жазуу ишге сейирлери

болганданы биригилери ишлесе тюз боллукъ эди, дейме. Ол кезиулеринден иги билмеселе жаш адамларыбыз ана тилин, арда кыйналган этедиле. Барыбыз да бу затха ат башындан кыарагъанын кыоюргъа керекбиз.

Тил кыудуретни багъаламасакъ, анда сѳлѳшгенле болмасала, сора биз кимбиз?! Аны акылынга келтирген окуна кыужурду. Кеч болгунчу, кыайгысын кѳчюрюге тийишлибиз. Бирибиз бирибизге атып турсакъ, алай бла ишибиз кыуаллыкъ тыйолду.

Кыолга бирден алыргъа керекбиз тилин сакълаууну, айнытууну проблемасын. Аны штык билсе уа жаш тѳлюбюз, адабият чыгъармачылыкълары да тартыллыкълды. Алай бла биз да, бирсиледен кем кыалмай, бу бѳлюмде жетишимле болдуракълыкълды. Не аз да жазуучулукъ иш бла кюрѳшгенлерибизге болушлукълары тапдырыргъа, кыайгырыргъа тийишлибиз.

Адабияты жылы бошала турганда Нальчикде литература салон ачылганын да билебиз. Ол бюгонлюкде эмда магъаналы ишледен бири болур, баям?

Тюрлю-тюрлю тюбѳшулени кыайда бардырыргъа билмей кыйнала эдик да, ол кертиси бла да магъаналы жумуш болганды. Мында айырмалы, кыйыматлы китапланы презентацияларын, юбилей ингирилени да кыуарыкълды. Кыуру жазуучулары угъай, художниклени, артистлени, жырчылары, кыобузчулары эм бирсилени да чакътырып, халкъ аланы жуугураукъ тагырча этерге сюебиз.

Салон тѳр, айырмалы, бирикдирген жер боллукъду. Бир бирибизни ангыларгъа, оюмларыбызны билдирге, ачыкъларгъа алай тюбѳшуле ахшы амалдыла. Кыурау министр Мухаддин Кумахов Жазуучуларыны съездинде сѳз берген эди аны жылы ахырына ачаргъа деп, ол анга ие болганына барыбыз да бек ыразыбыз.

Адабияты жылыны муратымы, борчуму болсун - ол жаш тѳлюню кыуру окутууга, суратлау сѳзге сюймеклигин кыозгъаугъа, кючлеуге айланп эди да, аны толгъанга санайма. Республикабызда, кыуралыбызда да деменгилиле саналган жазуучуларыбызны, постлерибизни юсюндон газетибиз, журналларыбыз да тийишли материалла басмалагъанлай турадыла. Аны ѳсѳп кѳлген жашланы бла кызыланы тин байламлы багъларыга юйретиле энчи магъанасы барды.

Адабияты жылы тауусулганды деп литератураны унутургъа, айхай да, жарамас. Мындан ары да китап окутуу сабийлени харкюнлюк эм сюйген жумушлары болурча этиуню кыайгысын кѳргенлей турургъа керекбиз барыбыз да.

Ушакъны **МОКЪАЛАНЫ Зухура** бардырганды.

Эсепле

Окыууда коррупциягъа кыажай иш аман бармайды

КМР-ни Билим беруи, илму эм жаш тѳлюню ишлери жаны бла ишлегенле урунган жерлеринде кеслерин кыалай жюрютюрге тийишли болганданы юсюндон жорукъланы тохташдырыр ючюн, саугъланы алыу, аланы беруи жаны бла бузукълукъла чыкъласакъ, сейирлери болганданы араларында даулашла кыозгъласакъ бир кыуау ангълатту тюбѳшуле кыуаладыла.

Коррупциягъа кыажай кѳз кыарамла кыуаларгъа, право жаны бла биллими болурча билим беруи программалагъа энчи сагъатла кыошулгандыла. Анга жораланган декаданы чегинде республиканы билим беруи учурденияларында 9-11 классланы окуучуларына деп классдан тышында тюбѳшуле кыуалгандыла. Ала семинар-тренинг халда ѳтгендиле, республиканы право сакълануу органдарыны келечилери да кыатышып, «Тѳгерек столла» болгандыла. «Биз коррупциягъа кыажайбуз» деген темагъа чыгъармачылыкъл конкурсла бардырылгандыла.

Сѳз ючюн, Нальчик шахар округну «Гимназия №29» билим беруи кыурал учурдениясыны мурдорунда окуучулары бла студентлени коррупциягъа кыажай кѳз кыарамларын айнытыр мурат бла юйретуу-методика семинар кыуалгандыла. Анга районланы бла шахар округланы билим беруи жаны бла управлени органдарыны, министрствону бойсунуунда болган учурденияланы башчыларыны орунбасарлары, бу ведомствода Жамаяуат советни келечилери да кыатышандыла.

Жаш тѳлюню чыгъармачылыкълда эм жамаяуат жашауда тирилгиле ѳс-дюрюк, жашланы бла кызыланы коррупциягъа кыажай кѳз кыарамлары кыуаларгъа, ала право жаны бла биллими болурча «Стоп, коррупция» деген республикалы форум да бар-

дырылганды. Проектте районланы бла шахарланы жаш тѳлю араларыны келечилери эм студентле кыошулгандыла. Аны чегинде плакатланы, суратланы эмда видеороликлени эришюю да жетишимли озганды.

2015 жылны 9 декабринде Коррупциягъа кыажай кюрѳши халкъла аралы кюнонде конкурслада хорлагъланланы Сабийлени бла жаш тѳлюню чыгъармачылыкъларын айнытхан республикалы двореде кыуанч халда саугъалагъандыла. КМР-ни Билим беруи, илму эм жаш тѳлюню ишлери жаны бла министрствосу кыураган тюбѳшулени юслеринден асламы басма органдла да дайым айтылганлай турады.

Официальный Интернет-сайта коррупциягъа кыажай политиканы жашауда тийишли халда бардырырча, закон тохташдырган норматив документле, эсгертиуге, методика рекомендацисалыныпдыла. «Интернет-приѳемная» бѳлюмде адамла бу жаны бла сорууларына толгу жууап консультация алырча эмда кеслерини оюмларын бла башламчылыкъларын билдирча онг чыгъады.

Гражданлагъа, организациялагъа, жамаяуат биригилеуге, кыурал эм жер-жерли самоуправлени органдлагъа министрствону ишени юсюндон толгу информация ачыкъл халда бериледи. «Об обеспечении доступа к информации о деятельности государственных органов и органов местного самоуправления» деген Федерал закону илзлемлени кѳре кыуалган официальный сайт жангыртылганлай турады.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

Магъаналы тема

РФ-ни кыурулуш эм жашау журт-коммунальный мулк министр Михаил МЕНЬ:

20 жылдан сора бардырыллыкъл ремонтха тѳлерге неге керекди

Управдомланы - жууапха
- Бюгонлюкде кѳп кыаты юйлеге кыурачу управляющий компанияланы лицензиялары болурга тийишлиди. Ол алагъа игирек ишлерге себеплик этгенмиди?

- Шѳндю Жашау журт-коммунальный мулкню (ЖКХ) кыурал информация системасында берилген шартлагъа кѳре, адамдан тарыгъуула кѳлгенлери ючюн 25 лицензия сыйырылганды. 2015 жылны майындан октябрине дери кыыркъ минг кѳп кыаты юй управляющий компанияларын алышындиргандыла. Быллай ишле 2016 жылда, аланы иелери жангы болумлагъа юйренип башлагъанлай, андан да кѳп болурла, деп сакъланады. Нек дегенде арт заманга дери аланы аллай эркинликлери жокъ эди.

Кыурулуш эм жашау журт-коммунальный мулк министрствода граждандла ийген обращениланы саны тюрленгенди. Алай ахыр жарым жылда аланы араларында управляющий компанияланы ишлени ыразы болмагъанла азайгандыла.

Москвада тѳлеуле Санкт-Петербургда эсе кѳп неклиде

- Бизге капиталый ремонт ючюн да налог кыошулганды. Алай аны ѳлчмени адамла иги ангыламайдыла. Москвада ол 15 сомду, Петербургда уа юч сомгъа да жетмейди. Алай уллу башхалыкълны сылтауу недеди, огъесе шимал жанындагы ара шахарыбызда жангыртуу ишле учуураукъл турадыла?

- Ол анда юйле Москвадан эсе иги да эски болганданы ючюн багъаракъды.

Кыуралда бу налогну орта эсеп бла квадрат метрге 6,26 сомду, алай аны кыалай бир боллукъл регионла кеслери тохташдырадыла. Аны ѳлчмени тохташдырууну экингили субъектлени кеслерине берилгенди, нек дегенде аланы барында да болум бирча тыйолду.

Сѳзсюз, эки сомгъа ремонт этерик тыйолсе. Алай жер-жерли бюджет жангыртуу ишлени кесини ахчасына бардырала эсе, ол игиди. Алай, бирси жанындан, кемчиликле да бардыла.

Шахар бюджет бизни налогларыбыздан жыйыладыла. Алай адамла барысы да фатарлада жашамайдыла да, энчи иели юйледе турганла уа? Ала да налогла тѳлейдиле, алай эсе уа, алагъа да кѳп фатарлы юйледе капиталый ремонт ючюн ахчаларын берирге тюшеди.

Регионлада бу налог жыйымайды дейдиле

Россеиде бу налогну жыйуу 73 процентге жетеди, тогуз регионда уа ол 85 процентден атлагъанды. Программла ишлегенли эки жыл да ѳтгюнчю, 77 миллион квадрат метрге 19 минг юй жангыртылганды, алада 3,5 миллиондан аслам адам жашайды.

Бюджетте алай бир ахча ѳмюрде да табыллыкъл тыйол эди.

- Сора, ремонтну кѳчюрѳк этип тебирегендиле?

- Хау, быыл жангыз да ноябрь ортасына дери 10-12 юйлеге ремонт этилгенди, Жангы жылгъа дери аланы санына энтра кыошулукълду. Алгыннгы система бла уа бир жылгъа битеу да жети минг юйге кыаралгандыбыз. Сора бусагыт жамаяуатха контроль этерча да аслам онгла бардыла.

Бир кере регионда юйлеге этилген ремонтну квалитетинде тинте кѳлгенимде, кѳргеними бюгон да унутмаймы. Юйню башына ѳрлегенимде, анда чюйле ичинден тышына урулуп эдиле, башха айтканда, ол кирпини аркысына ушай эди. Алай бу шарт бир инсанны жарытмай эди, финансла бюджетникдиле да! Адамла кеслерини ахчалары жоюлганданы тюшонселе уа, хар шай неге кыоатылганын терген турлукъл активистле да чыгъарыкълдыла. Биз а алагъа не информацияны да ачыкъл этгенбиз.

Алгъа ахча, иш а - артда?

- Мени юйюме ремонт жыйыргъа жылдан этилликди. Ол заманы ичинде ахчам неге кыоатылганын кыалай билликме?

- Аны ючюн энчи эсеплеу система жарашдырылганды, анда программмагъа кирген хар мекамны юсюндон билдириу барды. Аны ким да кѳраллыкълды. Ссылкала ведомствону, фондун регион операторларыны бла ЖКХ-ны жангыртууну фондуну порталларында берилдикдиле. Анда излеу тизгинде юйюгюзно жазасыз да, информация чыгъады.

Сора биз, общественникле, Халкъ фронт бла да кысыха байламлыбыз. Ала бизни болушлукълчуларыбыздыла.

- Алай хар юйюне ремонтну ахча энчи жыйысы, игирек тыйолму энди?

- Гражданларыбыз фатарларына иелик этгенден сора да, аланы собственниклери болсала, бирге жыйылып, ремонтну кыачан этерге оюнушаласала эдиле, биз программаны кыуарыкъл тыйол эдик. Бѳз кыуралда сыйам алайды. Алай кѳпни кѳбюбюз совет заманлада сагълан этебиз, ким эсе да келип, ишни кыолгъа алыкълды деп сакълыйбыз. Аны себепли кыурал программаны бардырууну, ахчаны жыйынуу да кесини боюнуна алганды.

Юйлерине ремонт этерге кеслери сюйгенле бар эселе, алагъа да угъай деп бир киши айтмайды. Системаны, ахча битеу да бирге жыйышдырылганын жаратмай эсегиз, бирге жыйылып, юйюгюзге энчи сѳт ачыгълыз. Ол демократия болумлагъа бегирек кѳлѳшеди эмда иле болумну кеслерини контрольларында тутадыла.

Алай биз халкъгъа алай этигиз деп кысысалмайбыз. Бютонда юй очереде узакъда тыйол эсе, ахчаны барысы бла бирге тѳлерге тынчыракъл кѳлѳдикди, нек дегенде энчи сѳтда кереклисича бирни жыйган кыйын боллукълду. Алай бизни мекъмыгължы жангы эсе, энчи сѳтну сайлагълыз.

Алада турган финансланы инфляциядан сакълар ючюн а, ведомство депозитле бла байламлы законопроектни жарашдырганды. Иеле ары ахчаларын узакъл болжлагъа эм файдалы процентлеге салаллыкълдыла.

- Юй энди ишленип бошалган эсе уа?

- Биягъл энчи сѳт ачыгълыз. Андан ары уа сизге ремонт кыалай эм неге этерге керек болганданы оюнуу кесигиз этигиз. Жангы фатарлагъа жангыртуу ишле жууукъл заманда илзленерик тыйолдуле, аны себепли ала керекли ахчаны кеслери да жыйлыкълдыла. Алай капиталый ремонтну кыоюн кыоюргъа жарамас. 10-20 жылдан кыуралда жюз мингле бла саналган журтла аварийный халгъа кѳлѳдикдиле. Аланы жангыртуп кюрѳшуден а хайыр чыгъарыкъл тыйолду.

Сѳз ючюн айтканда

Жангыз жашагъланлагъа бла сакъланлагъа - льготала

- Капиталый ремонт ючюн налогну тѳлеуде льготала уа бармыдыла?

- 2016 жылны биринчи январиндан башлап РФ-ни премьер-министрини башламчылыкълы бла I эм II группалы сакълата, кыуялуу сабийлени болган юйюрге аны 50 процентин тѳлѳрикдиле. Жангыз кеслери жашаган 70 жылдан абадан граждандла да аны жартысын берликдиле. 80 жылдан таматалагъа компенсацияла 100 процентге жетерикдиле.

Елена АРАКЕЛЯН.
«Комсомольская правда» газет,
11.12.2015.

Эсгериле

Жюреклерибизде озгурлу ыз кыойгъанды

Улбашланы Хасанны жашы Хамитни кесими таныгълан заманымдан бери билеме. Атамы жангыз эгечи Софья аны юйдегичи болганды. Кѳчюнчюлюкден кыайтхандан сора, Яникойда бир юйор кыурап, бизни бла кыошуда юй ишлеген эдиле. Бирге эки кыйырма жылны ичинде аруу, жарашыуу жашагъандыла.

Сабийлери болмагъланы себепли кеслерини кыйырысыз, чекисиз жылыуларын бизге бергендиле. Юйлеринде азыкъларын окуна бизсиз хазна ашамагъандыла. Не бла да кыуандырыргъа ашыкългандыла. Хамит бирибизге гинжи, экинчибизге чана, кыама ишлеп беруичю эди. Тап кѳрсе, чачыбызны тарап неда кыыркълып, юсюбюзно-башыбызны жуууп да кыойгъанды.

Эрттен-ингир арбазда ойнаган заманыбыз да аны халжарда маллагъа кыараган ауазы эшитилиучю эди. Кюн арасында балта, чѳчюч таушу чыкълса, аны кыатына барып, кѳп олтургъанды. Не кюрѳше десент: «Махаметни чалгълсына сап кыурай турама», - дер эди. Неда, бирде акырын ауазы бла жырлай, ат кергеги бла кюрѳгенди.

Хамит малчылыкълны сюйген адам эди. Эл сюрюнюю да кютгенди. Кеси тууарла, атла, кыадыр да тутханды. Кыолдан уста, темир, агъач бла да ишлегенди. Иер, арба, ат кереклени кеси этгенди.

Биз, сабийле, аны атлагъа нал салгъланына сейирсинип кыарай эдик. Аны жуарларына, сенеклерине сапла кѳп кере кыураганды. Кыошуланы не жумушларына да сакъл. Бир заманда эринмей, угъай демей, кыадыры бла тийреде адамланы бахчаларын сюрюрге, картоф кыазаргъа болушханды.

Кыонакългъа кысыха заманын ичинде кыоюну сюуп, санлап, хант хазырлап да бергенди. Ол этген жѳрмелени, атамы эгечини сохталарыны татыулары энтра да эсизбизде турадыла, унутулмагъландыла. Бахчасында ѳсген татлы, кызыл

жай алмала ашап бошайламазча кѳп эдиле. Ол а аны иш кѳллюлюгюн, берекетлигин ачыкъланган шартды.

Керти адам эди кеси да. Айтырыгълан букдурмагъланды, алай хыны уа бир заманда этмегенди. Намазын кыоймагълан дин ахлуусу алтмыш жылда Кыуран окургъа окуна юйренгенди. Кыошну келин Халимат, сабийи ауруса: «Минга бир окуу, кѳз тийгенди», - деп кѳлѳр эди. Уллугъа уллуча, гитчеге гитчеча сѳлеше, бизни тѳгергине жыйып, ушакъл эте, жомакъл айта, сейир затланы ангылатханды, юйретгенди.

Эгечим Азизаны, кесине кыыз этип, гитчелигинден ѳсдюргенди, эрге бергенди. Аны сабийлери биз Хамитни туудукъларына санайдыз. Ол, жюрегибизде терен ыз кыоюп, бюгон да эсизбиздеди. Хар заманда да сюймеклик, жюрек ыразылыкъл бла эсгергебиз. Аны бла кыошулукуда жашагъланла да унутмайдыла. Кыатындагылагъа онг тапдырыргъа, болушургъа илзлеген инсан болгъланын айтханлай турадыла.

Хамитча адамларыбыз жашаууну туугуртудула. Ала сабыр, харкюнню ишлери бла элни, кыурачны жашаууну кыурагъландыла. Аласыз кѳп зат жартылай кыалыр эди.

ЖОЛАБЫНЫ Сакинат.

УНУТУЛМАЗЛЫКЪ КЮН

Журналистлени санына къошулганды

Бу жол Россейни Журналистлерини союзуна ючюю алыннганды, жетеуленге уа членский билетле берилгендиле. Аланы санында «Заман» газетде ишлеп турган Кульчаланы Зульфиа да барды.

КЪМР-ни Журналистлерини союзуна правленнде анга аталы бардырылган жыйылыуга «Заман», «Кабардино-Балкарская правда» республикалы газетлени баш редакторлары Атталаны Жамал, Арсен Болатов, «Баксанский вестник», «Терек» эмда «Голос Чегема» район газетлени баш редакторлары Сафарби Бесланев, Римма Хагапсоева, Сафарби Доткулов къатышхандыла. Жыйылыну бардырганла уа КЪМР-ни Журналистлерини союзуна председатели Борис Мазихов, аны орунбасары Шауаланы Разият болгъандыла.

Союзга энди алыннганланы, членский билетле къоллу болгъанланы да алгъышлап Атталаны Жамал селешгенди. «Бюгюн эсде къалырча иш бола турады. Сизге билетле

бла бирге улуу жууаплыкы да бериледи. Белгили публицист Анатолий Агроновский айтханча, материалны сыйдам хазырлагъан бошду, аны тынгылы сагъыш этип жазарга керекди. Алайды да, журналист айтханча, окъурга, окъурга эмда окъурга борчлуду. Хар тизгинигизни оюмлап жазыгъыз, керек болса, энциклопедияга къарагъыз, къайтарып сорурга уялмагъыз. Журналист не заманда да ишекли болгъанлай турурга керекди», - дегенди ол.

Насийхат сөзлерин, алгъышлауларын да ол кюн президиуму башха членлери да айтхандыла, ишлеринде жетишмилли болуларын сыйгенлерин билдиргендиле.

Андан сора да, чыгъарма союзуна президиуму дагъыда

Арсен Болатов Руслан Шомаховха билетин берген кезиуде

бир ненча вопросха къарагъанды. Ол санда сөз 13 январьда Журналистлени кюнюн белгилеуно, взносла жыйыу

бла байламлы халны юсюнден да баргъанды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Учуну

Игиликге ийнаныу бла жашау тарлыкълардан ычхына

Нальчикде травматология арада массаж, мануальный терапия бла кеп жылланы ичинде саусуланы ыразы этип ишлеген Мокъаланы Мажитни жашы Хасанны ол жаны бла усталыгын кепле биледиле. Алай аны дагыда жаны жараткан бир зат барды. Ол а - поэзияды. Мокъа улу назмулары школда окъуп башлагъан заманындан бери да жазады. Аланы асламысында тууган журтха, анасына, шубхларына атайды. Бир-бирлери «Заман» газетни, «Минги-Тау» журналны бетлеринде басмалана да тургъандыла. 2001 жылда «Мен тангга чыгъам» деген ат бла жыйымдыкъыга да киргендиле аны чыгармалары.

Ол кесини китабын жарашдырып умутдады. Назмуларыны бир кыраууу бла бюгюн окъучуларыбызны шагъырей этерге сюебиз.

Сарыаякъ парийим

Сарыаякъ парийим, кезюме къарайса, Жюрегими койген жарасын сезгенча. Бирде уа алай эриулю къарайса сен, Къарамынг жюрегиме солуу бергенча! Халкыны жарсыуун ошитмейди киши да, Жюрегими жарасына жарсыйса. Жан тынчлыгъымы къайгыла агъартхан Азау къарларыча чачларымда окъуйса.

Бирле къалсала да, дунядан тюнлюкюп, Бар халкыны умут жолун кесмез келсюзлюк. Таш тезюмлю халкыны эси хорлар барын, Не койсюз зулмучу да тойлюк емюрлюк!

Сын ташынгы сылайма

Сен кюнча батдынг, мени бар жууукъга Жюз аманат этип, табынып. Манга тынгысызлыгынг санларынга Темир сынжыр болуп, тагъылып!

Тилинг жокъ эсе да, ол ташжюрекледен Сезюмо сен бек ангыларыкъ сунама.

Жанынг жарсыудан арып-талып. Анам! Жылыуунг излейме кюнде, Келюмо къайгы, сагъыш алып!

Сен кеп ырыскы жойдунг мени ючюн, Жахил усталагъа ийнанып. Жангы ай чыгъарга дарман, дууа да

Къабыл болур десе, ышанып! Бир тере бар эсе, къарай болурса, Къабыр къангангы кюзюгю этип.

Аз да къыйналгъанымы керген сайын, Тынгысыздан бар ахынг кетип!

Къарангы сууукъ къысханда да, Меним болдум бар къайгынынг дегре

Айланмайды тилим, жаннетдесе сен! Минчакъ тарта, бек сыйлы жерде!

Анам, кезюнгден керюп жез тазынгы, Кюмошо накъышлы кумбгъанынг.

Абидез алама, ол тынчайтырыкъча Мында къыйналгъан санларынг.

Анда да къыйнай тура болур, анам, Жабылмай къалгъан жюрек жаранг.

Бу шургулу назмуну санга тизген, Кетмез къайгыла салган жашынг.

Адыргыдан сын ташынгы сылайма, Жетдиралмай санга сезюмо. Не къаты турсам да, такъырлыкъ бийлей,

Ачылыла ат оюнга этедиле, Керти сез айтхангы кюз къабына жыя.

Агъачла, таула, суула да бизниди деп, Иш ахлусу адамны ырбыннга тыя.

Сезюмю, кюнюмю да бошуна кете, Терсни, тюзно сюезебиз ууалый болуп,

Жарсыуларыбызны бир бирге санасакъ, Мутхуз кюнюмю жарыкъ тиерик сунуп!

Кишилики жыры тойюлдо таргыбуу, Бирликди бар туманла чарсын чачарыкъ.

Игиликге ийнаныу - буду бизни Жашаууну тар барамтасындан чыгъарлыкъ.

Жол излеген - жол табар, къалмабыз былай, Жаныбыз къайгы, жарсыу иеси болуп!

Энтта саула алгъыш аякъ кетюрюрге, Тауда бар умутла, тилекле да толуп!

Сени дуняда тюзлюгонг ючюн Жашайма, бар ишим къурала! Аллах да онг бере, къабыл

болгъанча Сен этген тилекле, дууала!

Жарсыма, анам, сен аз да жарсыма, Кепдиоле дуняда игиле. Ариу сөзлери жюрегиме жылыу, Умар къанат, кюч да бергенле!

«Аллахдан озмазбыз» деген сезюнгю Жашайма сыйлы дууа этип. Иги умут бла чыгъа хар жангы тангнга, Къайгыны, жарсыууну жолун кесип!

Туугъан элим

Туугъан элим, емюрлюк тилегим! Жюрегими жыр къанаты. Жашнайса, сенде жаратылгъанча Жер ариулуугу, къууаты!

Сабий ауазадан, жырдан толу, Суйюмлю кенг арбазларынг. Акъ айраннга, туз гыржыннга чомарт,

Жигер, этгор адамларынг!

Эсгереме сенде булбул жырлы, Нарат ийисли жазланы. Сатанай къолда къушла къоунуучу Артиш терекли жарланы!

Сенден узакъ кетсем, тансыкълыкъым Сыйынмай жюрегиме! Жеринг, жаннет нюрю тегюлген ай,

Кюн керюнюп кезлериме! Къарлы тауларынг, сейир жомакъдача, Тюшлеримде, тюнлеримде.

Къонгуроу тауушу шауданларынг, Жырлайдыла жюрегимде! Сабийлигиме эсгерген сайын, Жюкча бир къайгы дуняда.

Жюрегиме къанатча къагылады, Телсей тургъанча таулада! Бюгюн да унутмай, тансыкълайма Сары къолда дорбуну.

Сабийлигиме садакъ атыучу Жар эрининде тар жолчукъну. Не медет! Бюгюн къайдан табайым Орусбийланы Исхакъны.

Ол айтыр эди къул, бий дуняладан Сау кюн узуну хапарны!

Алчакъгырдан жюзюп, акъ булутчукъ, Мени ийнакълай келгенча, Орамлада терекле, ийилип, Аллымда салам бергенча!

Жай кюн жайылган бахчаларынга, Тегюлюк, бир сейир монглюк. Санга келсем, тынгысыз жюрегим Табады ырахматлыкъ, хошлукъ!

Анамы хурмети сакъланган эл, Жарыкъ жансын къызыу отунг! Къахарбатын къоубуз тартыуунда Къыза, тау жырларынг, жарыкъ тюнюг!

Ханюкъаны бишген дугъумлары, Къызыл наныгъы торсюнюк олим! Сен, жюрегими сыйлы терюнде, Телсей тургъан бийик жерим!

Айны, жашна, чакъ, сен тахлы терюм, Жырла, къуанчла уясы! Сенде сакълансын ёхтем халкъымы

Ариу адети, намысы!

Тюбешу

Абхазлы поэт келгенлеге толу ачыкъланганды

Республикада болгъан миллет маданият ара-Нальчикде Культура фоннда терк-терк жыйыладыла, сейирлик тюбешуле къурайдыла. Кеп болмай а ары поэзияны сыйгенлени республикадагы абхаз маданият ара чакъырганды.

Тюбешу бу республиканы халкъ поэти, жарыкъландырыучусу, миллет литературауны мурдорун салгъан Дмитрий Гулиагъа жораланганды. Ол 1874 жылда туууп, 1960 жылда ауушханын да эсгизге салайыкъ. Аграрный университетни студентлери аны жашау эмда чыгъармачылыкъ жолундан кеп хапар билдиргендиле, назмуларын да окъугъандыла. Поэтни чыгъармаларыны асламысы халкъланы араларында шу-ёхлукъга, Абхазияны ариу табийгъатына жораланганын да чертгендиле.

Келгенле поэтни чыгъармаларын бюгюн жууукъ сезер ючюн а, тюбешуно къурау-къа къатышханла: режиссёр Нелли Халаева, аграрный университетде профессионал билим беруу жаны бла биринчи курсну куратору Джульетта Кумахова, абхаз маданият араны башчысы Инга Гучапшева къабарты театры артистлери да чакъыргъан эдиле. Аланы болушлукъла-

ры бла литература-музыкалы игир бюгюн сейирлик къурагъанды. Артистле Асир Шогенов бла Карина Бекулова Гулианы чыгъармасына кере сахна оюн кергюзтгендиле. Асир поэтни-жарыкъландыруучуну, Инга уа аны юй бийчесин сыфатлагъандыла.

Жыйылгъанланы алларында кинорежиссёр, НОТР компанияны башчысы Владимир Вороков да селешгенди. Ол, жаш адамлагъа айланып, былай дегенди: «Сиз бу тюбешууге тынгылы хазырланганды. Бек сау болугъуз, ким да эслерик эди, сиз бу ишге кел салгъаныгъызын. Мен Абхазияны алгыннгы президентин Сергей Багапш бла олтуруп, кеп ушакъ этгенме. Манга Дмитрий Гулианы китабын саугъагъа берген эди. Ол бюгюнлюкде мени кабинетимде Кюлийланы Къайсыны, Али Шогенцуквону, Расул Гамзатовну томларыны къатларында турады. Аны назмуларын окъуй, ол миллетлени араларында шу-ёхлукъ болурун бек сыйгенин ангылагъанма. Мени кесими уа бир улуу муратым барды. Ол да неди десегиз, гюржю эмда абхаз халкъла, бир бирлери бла къучакълашып, шубхлукъда жашарча этиу. Абхаз халкъ кеп жаны бла бек фахмулду, алай Дмитрий Гулиа уа бюгюн айырмалы эди». «Горянка» газетни баш редактору Зарина Канкуова уа республикада абхаз маданият

ара ачылгъанлы артыкъ кеп заман болмагъанын, алай иги кесеки бу тындыргъанын чертип айтханды. Владимир Вороковха да бюгюн мында быллай тюбешуно къурагъа онг бергени ючюн ыспас этгенди. «Биз Гулиаа адамланы атларын терк-терк сагъына турсакъ, литература ёчюлюк тююлюдю. Бюгюн мында бола тургъан иш да бизни халкъланы араларында байламлыкъ бюгюн кючлю болуруна себеплик этерикди», - дегенди.

Инга Гучапшева, заманын къызгъанмай, бери келген жамаутха поэтни назмулары келден билип ариу айтханлагъа да ыспас этгенди. «Келир жайда Абхазиягъа солургъа баргъан иш этсегиз, анда Дмитрий Иосифович Гулианы аты бла музейни, орамны да керлюксюз, ма ол заманда бу поэт-жарыкъландыруучу сизге бюгюнда жууукъ керюнюрюкдю», - дегенди ол.

Ахырында ингирни къурагъанла студентлени кеп сорууларына жууапла бергендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. СУРАТЛАДА: Асир Шогенов бла Халаева Нелля Дмитрий Гулианы бла аны юй бийчесини сыфатын кергюзтген кезиуде. Суратын автор алгъанды.

Даража

Мусукаланы Исмайыл - Россейни гёжефлерини араларында биринчи

Дагъыстанны спорт тутушудан федерациясы россейли гёжефлени 2015 жылда жетишиллени эселлерин чыгъарганды. Анда биринчи жерде Къабарты-Малкъардан Мусукаланы Исмайыл барды. Рейтинге халкъла аралы, къырал даражалы турнирледе эришген битеу да 280 спортчу киргенди.

Жерлешибиз октябрь-ноябрь айлада европалы миллетлени кубогунда, Хасавюртада континентле аралы кубокда, Бакуда Голден Гран-приде хорлагъанды, Грозныйде Рамзан Кадыровну кубогунда экинчи жерни алгъанды. Алай бла ол эм кеп 700 балл жыйгъанды. Бюгюнлюкде Исмайыл Хасавюртну олимпиада резервли

спорт училищесинде жарау этеди эм экинчи зачёт бла Дагъыстан ючюн сермешеди.

Андан сора да, бизни республикадан эм иги он гёжефини санына Мурадун Кушхов бла Аниуар Гедуев киргендиле, деп билдиргендиле КЪМР-ни Спорт министерствосуну пресс-службасындан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфиа.

Самбо

Спортчуларыбыз къыралыбызны чемпионатында тутушурукъдула

Нальчикде Универсальный спорт комплексде самбодан бла аскер самбодан эр кишилени эм тиширыланы араларында СКФО-ну чемпионаты бла биринчилиги бардырылгандыла. Анга округну битеу регионларындан 450-ге жууукъ спортчу къатышхандыла. Къабарты-Малкъарны ко-

мандасы анда битеу да 25 саугъа къытханды. Алтын майданлары Муртаз Шериев, Мурат Кочесокон, Ислам Шогенов, Замудин Урусов бла Олег Багов алгъандыла. Аланы тренерле Башир Ошхунов, Мурат Пченашев, Аслан Унашхотлов, Руслан Ким, Амир Герандоков юйретедиле.

Къызлада кюмош майдалы бла Гуппойланы Алина къууандырганды. Ол тренерле Олег Саральповда бла Мухамед Боготовда жарау этеди. Спортчула барысы да Россейни чемпионатына ётгендиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфиа.

Полиция

Малланы урлагъанла тутулгандыла

Россейни МВД-сыны Эл-брус районда бёлюмюню къуллукъчулары оперативизуле ишлени кезиуунде малланы урлагъанларына ишекликде эки адамны тутхандыла.

Полициячыла тохташдыргъанларыча, 15 декабрьде кече ала «Арт-Къол» жайлыкъда къошладан бирине кирип, беш малын урлагъандыла. Алай бла къошну иесине 185 минг сом къоранч салгъандыла.

Тутулгъанла, алагъа уа 20 эм 30 жыл болады, кеслери да бу районда жашайдыла, аманлыкъларына женгиргендиле. Алагъа уголовный иш ачылганды.

Бизни корр.

Излеу

Хапарыгъыз бар эсе...

Россейни МВД-сыны «Урванский» муниципалитетле аралы бёлюмюню полициячылары 1942 жылда 1 январьда тууган Гоплачев Барасби Кушбиевични кайдагысын тохташдырадыла. Ол Урван районда Нижний Черек элде, Саральпов атлы орамда, 173 мекямда жашайды. Быйыл 7 декабрьде юйден кетгенди эмда бюгюннге дери къайда болгъаны белгисизди.

Энци шартла: жыл саны 75-80 жылга жетеди, ёсюмо 175-180 сантиметрди, арыкъсууду, чачы къыска къыркъылыпды, акъ басыпды, кезлери кекдюле, бурун кенгди, къулакълары орталыкъдыла.

Сол къолунда «Барасби» деген жазыу барды, ол кёксюл бояула бла этилгенди. Жан сюек башында операциядан сора узунлугу 10 сантиметрге жетген ыз къалганды.

Юсюнде къара жонден эшилген кёркю, аскерчиле кийгенча «бушлат» курткасы, мор эм кюл бетли клетка къумачдан жюн келеги, кюл бетли ич кийимлери, кюл бетли майкасы, спорт кенчеклери бар эдиле. Аякъларына жюн чындайла бла калошла кийип эди. Республиканы хурметли жамауты! Гопла-

чев Барасби Кушбиевични къайда болгъанын тохташдыргъа болушурукъ шартланы биле эсегиз, аланы юслеринден бу телефон номерле билдиргизиле: 8(866-35) 4-01-02, 4-02-02 неда 02.

УЧРЕДИТЕЛЪЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Publication information including contact details for the editorial office, phone numbers, and addresses. It lists the head editor as Jamal Atalany and provides various contact points for subscriptions and advertising.

